

SDS:

Socialni dialog in ESS:

V mandatu te vlade je konstantno potekal socialni dialog. V SDS menimo, da je ocena, da je socialni dialog »na mrtvi točki« pretirana. Menimo tudi, da je vzpostavitev, vzdrževanje in spodbujanje dialoga s socialnimi partnerji pri sprejemanju zakonodajnih sprememb pomemben faktor, vendar bi želeli poudariti, da socialni dialog pomeni slišati in biti slišan, pomeni tudi pogajanja in določeno mero popuščanja in prilagajanja v svojih pričakovanjih in zahtevah in to obojestransko. V SDS v novi vladi, katere del bi želeli postati, pričakujemo, pozdravljamo in upamo na nadaljevanje socialnega dialoga na opisani način. Menimo, da je obstoječa zakonodaja, ki ureja sindikate, pravila delovanja ESS, njihovo participacijo v procesu sprejemanja zakonov in Resolucija DZ o normativni dejavnosti vsebinsko ustrežna. ESS se vse od ustanovitve samostojne Republike Slovenije ohranja v nespremenjeni obliki, enake pa ostajajo tudi njegove pristojnosti, ki pa so bile v času obstoja izrednih epidemioloških razmer, tako kot mnoge druge aktivnosti državnega aparata, do določene mere ohromljene. Neposredno po prenehanju pandemije in epidemije COVID 19 so se aktivnosti ESS nadaljevale v nezmanjšanem obsegu. Sklenitev socialnega sporazuma je vprašanje, na katero bodo odgovor morali sporazumno poiskati socialni partnerji v medsebojnem dialogu, v okviru katerega bodo dorekli tudi vsebinski obseg in obdobje njegove veljavnosti. Sodelovanje in spodbujanje kolektivnega dogovarjanja in sodelovanja med socialnimi partnerji bo, v kolikor bo to v tripartitnem interesu, rezultiralo tudi v večji pokritosti zaposlenih s kolektivnimi pogodbami.

Glede dolgoročne vzdržnosti zdravstvene blagajne:

Z večjo gospodarsko rastjo se tudi v blagajno ZZZS stekajo višja sredstva iz naslova obveznih prispevkov delojemalcev in delodajalcev. Potrebno bo izenačiti prispevne stopnje za vse zavarovane osebe. Predlagali bomo rešitve za zmanjšanje stroškov iz naslova dolgotrajnih bolniških odsotnosti, ki so v letu 2021 znašale kar 500 milijonov evrov. Tudi cene nekaterih storitev mora ZZZS ponovno določiti, saj so cene nekaterih storitev dražje kot pri članicah EU. Ukinili bomo pavšalna plačevanja programov pri izvajalcih (razen npr. NMP), nujen je sistem plačevanja po opravljenih storitvah. Z gospodarsko rastjo pa bo več denarja proračunu in se bomo lahko odločali, da zagotovimo za določene storitve tudi sredstva iz proračuna, kot npr. Dolgotrajna oskrba, ki bo najmanj do leta 2025 sofinancirana iz proračuna. Dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja ne bomo ukinjali, saj zdravstveni sistem ne more brez 600 milijonov evrov, ki se naberejo za zdravstvene storitve pri zavarovalnicah. Predlagali bomo spremembo upravljanja ZZZS in statusno spremembo ZZZS. V upravnem odboru bodo dejansko predstavniki zavarovancev.

Povezovanje izobraževalnega sistema in trga dela:

V SDS že dalj časa zagovarjamo vajeništvo in dualni sistem izobraževanja. Tak sistem izobraževanja po našem mnenju predstavlja idealno ravnovesje med prakso in poukom. S tesnim sodelovanjem gospodarstva, industrije in šol pridobijo vajenci neposreden vpogled v trg dela, tako da lahko v praksi poglobijo tisto, kar so se naučili v šoli, tako usposobljene mlade pa z veseljem zaposlijo uspešna podjetja in gospodarske družbe.

Menimo tudi, da je treba celovito spremljati potrebe na trgu dela ter prilagajati vpis in organizacijo v izobraževalnih institucijah. Konkreten primer dobre prakse smo lahko videli lani, ko je vlada po posvetovanjih s fakultetami namenila dodatna mesta za vpis na računalništvo in informatiko ter na medicino in na ta način šla naproti gospodarstvu in zdravstvu, ki nujno

potrebuje dodatne računalničarje, informatike in zdravnike. Lani novembra je bil sprejet Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki med drugim ureja financiranje na način, ki omogoča stabilnost in avtonomen razvoj znanstvenoraziskovalne dejavnosti in njenih izvajalcev. Ciljna vrednost je nameniti 1 odstotek bruto domačega proizvoda (BDP) javnih sredstev za znanstvenoraziskovalno dejavnost z rastjo 0,08 % BDP na letni ravni. To pomeni, da se bodo proračunska sredstva za znanost do leta 2025 predvidoma podvojila.

Menimo, da je vzpostavitev, vzdrževanje in spodbujanje dialoga z različnimi deležniki oz. partnerji pomemben faktor pri sprejemanju potrebnih sprememb, tudi na področju visokega šolstva.

Konsolidacija javnih financ in nižanje javnega dolga:

Po zadnjih podatkih Statističnega urada RS je javni dolg za leto 2021 znašal 74,7%, kar je 5,1 odstotne točke manj kot leta 2020. Ta podatek dokazuje učinkovito upravljanje z javnim dolgom, saj smo uspešno znižali tudi obrestne izdatke državnega proračuna, s čimer bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Dejstvo je, da je bil primanjkljaj sektorja država v letu 2021, 2,3 odstotne točke nižji, kot je bilo prvotno ocenjen, kar pomeni, da vladni ukrepi že pozitivno vplivajo na konsolidacijo javnih financ. V Slovenski demokratični stranki se zavzemamo za uravnoteženo in stabilno fiskalno politiko, s katero bomo na eni strani spodbujali in ohranjali gospodarsko rast, ki edina prinaša višje javne prihodke, na drugi strani pa bomo zagotovili, da bo država porabila toliko kot ustvari. S tem namenom bomo še vedno namenjali dodatna finančna sredstva za investicije, ki imajo multiplikativne učinke tako na slovensko gospodarstvo, kot na slovensko družbo kot s celoto. S tovrstnimi investicijami in izvedbo strukturnih reform na številnih področjih (zdravstvo, pokojninski sistem, delovna in prostorska zakonodaja, javni sektor, davki in subvencije..) ter ukinitvijo neproduktivnih odhodkov v javnem sektorju pa bomo javni dolg še dodatno znižali.

Posegi v pravice iz socialnih zavarovanj (za primer brezposelnosti, za starševsko varstvo, invalidnost) so pogosti in v okviru skrbi za eksistencialno najbolj ogrožen in ranljiv del prebivalstva nujno potrebni. Upošteva se produktivnost gospodarstva, % brezposelnosti, BDP, indeks rasti cen življenjskih potrebščin, razmerje med delovno aktivnim in delovno neaktivnim prebivalstvom ter številčnost in obseg upravnih nalog države mora vsaka vlada budno spremljati stanje in agilno prilagajati višino prispevkov iz socialnih zavarovanj, višino in obseg socialnih transferjev, plače v javnem sektorju in število zaposlenih navedenim parametrom. Posegi v navedena področja zato tudi v bodoče niso izključeni.

Novela zakona o dohodnini:

S pravkar sprejeto dohodnino smo naredili prvi korak pri znižanju obdavčitve dela. V naslednjem mandatu bomo pravkar sprejete rešitve za razbremenitev plač zaposlenih še nadgradili, zato bomo uvedli družinsko dohodnino, obvezno in neobdavčeno 13. plačo in dve dodatni pokojnini za upokojence. Dodatne davčne spodbude in razbremenitve bomo namenili tudi gospodarstvu, saj bomo med drugimi ukrepi uvedli socialno kapico, davčne počitnice za nova podjetja.

Pri ocenjevanju izpada prihodkov državnega proračuna zaradi sprememb dohodninske zakonodaje je potrebno upoštevati, da s tem, ko imajo zaposleni višje neto plače, lahko več trošijo in investirajo, zato se povečajo drugi davčni prihodki države, zaradi česar lahko v državnem proračunu kljub nižji obremenitvi prebivalstva dobimo več davčnih prihodkov. V

Slovenski demokratski stranki se zavzemamo za optimizacijo odhodkov državnega proračuna, saj bomo s presežnimi sredstvi še dodatno pospešili razvoj Slovenije in omogočili blaginjo vsem njenim prebivalcem. Optimizacijo bomo dosegli z ukinitvijo neproduktivnih odhodkov v javnem sektorju, potrebno pa bo izvesti tudi strukturne reforme v javnem sektorju.

Plačni sistem v javnem sektorju:

Plačni sistem v javnem sektorju je ena od prioritet naslednje vlade. V SDS smo v tem mandatu že pripravili določene rešitve, ki pa zaradi pluralizma interesov še niso usklajene do te mere, da bi jih bilo mogoče poslati v parlamentarno proceduro. Pri tem pričakujemo sodelovanje reprezentativnih sindikatov javnega sektorja v obliki pogajanj in dialoga, da se doseže uravnilovka in pride do skupnega imenovalca pri urejanju te že dalj časa pereče problematike. Deficitarnost zaposlenih bomo reševali z aktivno politiko zaposlovanja in izobraževanjem, usmerjenim v deficitarne poklice.

Vseživljenjsko učenje:

Vseživljenjsko izobraževanje na digitalnem področju je naša prioriteta, katero že učinkovito uresničujemo s pravkar sprejetimi ukrepi iz Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti, med katerimi je digitalni bon v vrednosti 150 eur, namenjen za nakup računalniške opreme za digitalno opismenjevanje tako mlajše (srednješolci) kot starejše (upokojenci) generacije. NOO bo v soglasju s socialnimi partnerji revidiran kolikor in če se bo to izkazalo za potrebno. Glede Zakona o evidencah s področja dela v SDS menimo, da ni potreben, ker Zakon o delovnih razmerjih natančno določa omejitve glede nadurnega dela, dela preko polnega delovnega časa, nočnega dela, tako na tedenski kot na letni ravni in njegovo ureditev ocenjujemo kot ustrezno.

Nadomestilo za brezposelnost in prekarne zaposlitve:

Omejitev najvišjega nadomestila za čas brezposelnosti brezposelne spodbuja k aktivnemu iskanju zaposlitve in čimprejšnji ponovni vključitvi na trg dela, kar je za posameznikovo konkurenčnost izjemnega pomena, zato to podpiramo. V SDS se zavzemamo za odpravo prekarne zaposlitve, ker slednje ne nudijo ustrezne zaščite in varnosti osebi, ki je vključena v takšno delo. Vzpostavitev enakih pravic in obveznosti vseh pogodbenih strank ne glede na vrsto pogodb, bi tako delodajalce kot zaposlene odvrčalo od iskanja možnosti za ugodnejšo davčno obravnavo ali od izogibanja izpolnjevanju pravic zaposlenih. Za dejanski prenos ukrepov za odpravo prekarne zaposlitve v realnost je potrebna sprememba področne zakonodaje, soglasje socialnih partnerjev in stanovskih organizacij kot npr. ŠOS. V sedanjih razmerah pa bi k zmanjševanju prekarne zaposlitve pripomoglo znižanje obremenitev in obveznosti delodajalcev v primeru zaposlovanja za nedoločen čas. Pri tem bi v SDS želeli poudariti, da problematike prekarizacije ne gre zamenjevati s problematiko kršenja veljavne delovno pravne zakonodaje. V kolikor prihaja do kršenja delovno pravne zakonodaje, vključno s siljenjem delodajalcev k sodelovanju na podlagi statusa ali pa zaposlovanje na črno, potem bi morale ustrezno ukrepati nadzorne službe. Zakonodaja je v takšnih primerih povsem jasna. V SDS tudi menimo, da so socialni kriteriji in urejenost kolektivnih delovnih razmerij s kolektivno pogodbo za urejen trg dela bistvenega pomena in si bomo za to tudi prizadevali. Pri potencialno izbranih kandidatih v postopkih javnega naročanja pa gre za vrsto upravnega postopka izven sindikalnega dosega, katerega namen je jasen: dobava blaga/storitev v skladu z načelom ekonomičnosti, kjer praviloma nastopajo pravne osebe, pri katerih so sindikati udeleženi in pomemben člen znotraj njihove interne organizacije, ne sodijo pa v poslovni odnos pravne osebe z upoštevanim trgom.